

V. Анализа ефеката

У савременим привредама, постојање развијеног тржишта факторинга омогућава развој предузећа, те последично и развој привреде у целини. Факторинг омогућава финансирање обртних средстава, заштиту од кредитног ризика, као и управљање потраживањем и услуге наплате потраживања. Првенствено је намењен малим и средњим предузећима, која, традиционално, имају отежан приступ банкарским средствима услед ниске кредитне способности или неадекватних средстава обезбеђења. Факторинг је важан за извознике јер, поред финансирања путем авансне исплате, омогућава развој предузећа кроз снижавање ризика ширења на страна тржишта пребацивањем кредитног ризика са извозника на фактора. На овај начин повећава се конкурентност и извозни потенцијал.

Имајући у виду да је факторинг у Србији присутан од 2005. године, један од циљева Радне групе за израду Нацрта Закона о факторингу био је не само да постојећи ниво пословања буде одржан, већ да се омогући даљи раст факторинга и његова већа доступност привреди, нарочито малим и средњим предузећима којима он може представљати важан механизам решавања краткорочне неликвидности, као и подршку њиховим настојањима да се окрену извозу. Основни задатак био је да се на свеобухватан начин, у оквиру једног прописа, уреди посао факторинга. Истовремено, водило се рачуна да Нацрт буде усклађен са међународним општеприхваћеним правилима, и најбољом међународном праксом.

Приликом израде Нацрта консултован је међународни експерт, као и Извршни одбор ФЦИ (*Factors Chain International*) чији је члан, господин Панајотис Папатеодороу, лично дошао на јавну расправу организовану 9. маја 2012. године да би пренео најбољу међународну праксу и ставове Извршног одбора поводом Нацрта.

У даљем раду смо по различитим питањима консултовали, осим господина Папатеодороуа, и међународног експерта. У прилогу достављамо једну од компаративних анализа која је рађена приликом израде Нацрта, а која илуструје наш рад на усклађивању са међународном праксом и општеприхваћеним правилима.

Сви чланови радне групе су детаљно упознати са УНИДРОИТ конвенцијом о међународном факторингу и УНЦИТРАЛ конвенцијом о преносу потраживања у међународној трговини, које су коришћене приликом давања одређених правних решења, укључујући и сам појам факторинга.

Истовремено напомињемо да је у израду Нацрта активно била укључена Секција за факторинг Привредне коморе Београда која окупља представнике факторинг компанија, банака које се баве факторингом и Агенцију за осигурање и финансирање извоза (АОФИ). Њени чланови су чланови оба међународна удружења факторинг кућа: *Factors Chain International* (АОФИ, ЈУБМЕС фактор д.о.о, *Marfin Factors & Forfaiters SA - Serbia Branch*) и *International Factors Group* (Финера факторинг д.о.о, Први Фактор - Факторинг д.о.о, *Real Factors*). Секција за факторинг је била у константном контакту са оба међународна удружења која су консултована по појединим питањима.

Да би се добра међународна пракса пренела и на чланове Секције који нису

директни чланови међународних организација, односно подржала имплементација закона, *International Factors Group* је организовала регионалну конференцију о факторингу, 10. априла 2013. године, а чију агенду шаљемо у прилогу.

Досадашња искуства, анализа постојећег законодавног оквира у коме послују фактори, као и проблеми из праксе, детаљно објашњени у наставку ове анализе ефеката, указали су на потребу за доношењем посебног Закона о факторингу.

У првом делу извештаја о спроведеној анализи разматрамо контекст анализе, а након тога дајемо одговоре на питања утврђена Пословником Владе.

1) Развој факторинга у Републици Србији

Факторинг јесте је финансијска услуга која се пружа кроз правни посао купопродаје постојећег недospelог или будућег краткорочног новчаног потраживања, насталог по основу уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству. Факторинг може бити са или без регреса. Факторинг без регреса подразумева да је фактор преузео ризик наплате потраживања на себе, односно да фирма пребацује кредитни ризик на фактора што је веома значајно у условима високе неликвидности. Факторинг са регресом подразумева право фактора да захтева намирење од дужника, уступиоца или од обојице у исто време, ако није другачије уговорено.

Додатна погодност за предузећа, нарочито за мала, средња предузећа и предузетнике, јесте суштинска разлика између факторинга и краткорочног кредита. За разлику од кредита где се одлука о кредитирању заснива на бонитету фирме и колатералу који фирма може да обезбеди, што је отежавајућа околност за већину српских предузећа, код факторинга квалитет потраживања је испред квалитета колатерала. Кредитни бонитет предузећа, мада није неважан, има секундарни значај код факторинга. Осим тога, фактор нуди и комплетну услугу наплате потраживања чиме се предузећу ослобађају додатни ресурси. Предности факторинга над класичним кредитима нарочито долазе до изражаја у привредама у којима постоји отежан приступ изворима финансирања и неефикасним системима наплате.

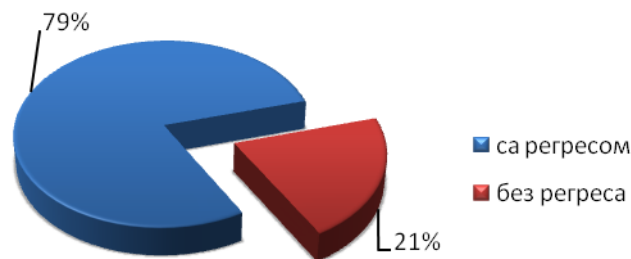
Факторинг је присутан у Републици Србији од 2005. године, што је релативно касно у односу на друге земље у окружењу (у Републици Чешкој присутан је од 1992. године, а у Републици Словенији и Мађарској од 1995. године). У последње три године, услед економске кризе и драстичног погоршања ликвидности у реалном сектору, евидентна је појачана тражња за факторингом. Међутим, упркос несумњивој потреби за факторингом у домаћој привреди, он до сада није био широко разматран као алтернатива постојећим финансијским механизмима. Разлог лежи у непознавању природе ове трансакције, као и у досадашњој законској регулативи која није пружала амбијент за његову пуну примену и развој одређених врста факторинга, попут међународног факторинга у двофакторском систему. Док у у једнофакторском систему у факторингу учествује само један фактор, у двофакторском систему у факторингу учествују фактор са седиштем у Републици Србији и фактор са седиштем у иностранству.

У Србији факторинг услуге пружају стране и домаће факторинг компаније, пословне банке, као и Агенција за осигурање и финансирање извоза Републике

Србије (АОФИ). При Привредној комори Београда од 2008. године формирана је Секција за развој факторинга, која обухвата 18 активних факторинг кућа и осам банака са циљем унапређења факторинга у Србији. У циљу континуираног праћења развоја и обима факторинг услуга, Секција за факторинг извршила је годишње анкетирање компанија и пословних банака и сачињен је збирни извештај о оствареном промету у 2010. години. Податке је доставило 12 активних фактора, од којих 5 пословних банака. Укупан промет износио је 611,5 милиона евра, што је раст од 40% у односу на 2009. годину, а скоро четвороструко већи обим промета у односу на 2007. годину. У структури оствареног обима доминирао је домаћи факторинг са учешћем од 86%, уз истовремени раст учешћа инофакторинга са 10% у 2009. години на 14% у 2010. години. Такође, повећано је учешће пословних банака у оствареном промету са 30% на 41%. Према гранској структури промета највеће учешће су имале фармацеутска индустрија, грађевинарство, информационе технологије и телекомуникације и прерађивачка индустрија.

Према прелиминарним подацима Секције за факторинг за 2011.годину, 13 фактора (од који је 7 банака), остварило је промет у износу од 785 милиона евра, што представља раст од 25%, а скоро четвороструко већи обим у односу на 2007. годину.

Графикон 1: Учешће факторинга са и без регреса у 2011. години

Извор: Секција за факторинг Привредне коморе Београда

Евидентан је и раст учешћа пословних банака у укупном промету, са 30% у 2009. години на 50% у 2011. години. Према гранској структури, највеће учешће у промету имају трговина, фармација, телекомуникације, пољопривредно-прехранбена индустрија и остале услуге. Извозни, односно међународни факторинг, бележи раст. Он учествује са 18% у укупном промету, што је на нивоу светског просека, али је недовољно са аспекта поспешивања девизне ликвидности и интензивније подршке извозу као окосници планираног привредног раста. Подаци указују и на доминантно учешће факторинга са регресом.

Премда је раст индустрије евидентан, он је успорен недостатком одговарајућег правног оквира. Очекујемо да његово доношење има нарочит утицај на развој двофакторског система у међународном факторингу, који до сада није био

могућ. Ова врста факторинга омогућава смањење трошкова јер није потребно укључивање банкарских акредитива, као и смањење ризика кроз смањење информационе асиметрије у трансакцији, те се очекује њен позитиван ефекат на привреду.

Истовремено, раст у претходном периоду треба посматрати и кроз призму тога да је реч о младој индустрији, која је у почетној фази животног циклуса, односно да индустрија полако достиже фазу стагнације у којој даљи раст зависи од могућности увођења нових, иновативних финансијских производа што тренутно није могуће.

2) Одређивање проблема које закон треба да реши

Радна група, састављена од стручњака Министарства финансија, Народне банке Србије, Удружења банака, Управе за спречавање прања новца и финансирање тероризма, Привредне коморе Србије, Секције за факторинг при Привредној комори Београда и Агенције за осигурање и финансирање извоза Републике Србије, уз подршку домаћих и страних експерата, започела је свој рад 2012. године детаљном анализом проблема које закон треба да реши.

Чињеница је да се делатност факторинга већ одређени број година обавља и без постојања целовитог правног оквира. Истовремено анализе указују да постојећи регулаторни оквир преставља сметњу за даљи развој факторинга до нивоа факторинга какав постоји у развијеним привредама. Стога би недостатак развоја регулаторног оквира за факторинг директно спречио даљи развој области факторинга, док би индиректно успорио развој предузећа кроз непружање ширег спектра могућности финансирања и управљања финансијама какве имају предузећа из развијених привреда.

Основна препрека бржем развоју факторинга је нејасна регулатива, која додатно отежава развој факторинга кроз креирање погрешне слике о факторингу, односно његовој употреби у привреди.

Легислативу која директно утиче на пословање фактора чине Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, и „Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99, 44/99), Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС”, бр. 20/09, 72/09 и 91/10), Закон о девизном пословању („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 31/11 и 119/12), као и УНИДРОИТ конвенција о међународном факторингу и УНЦИТРАЛ конвенција о преносу потраживања у међународној трговини. Детаљна анализа постојеће легислативе која регулише факторинг у Србији указала је на следеће проблеме:

а) Обвезницима у смислу Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма, између осталог сматрају се и друштва која обављају факторинг послове, што подразумева обавезу предузимања радњи и мера за спречавање прања новца и финансирање тероризма у складу са законом и прописима који регулишу ову област, што представља ограничавајући фактор даљем развоју факторинга у Републици. Међутим, Закон о спречавању прања новца даје могућност олакшане идентификације у појединим случајевима, односно одредбама члана 23. до 26. постоји могућност поверавања вршења појединих радњи и мера познавања и праћења странке преко трећих лица, под којима се сматрају пословне банке,

брокерско – дилерска друштва, друштва за осигурање (животно), друштва за управљање животним фондовима и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима. У циљу растерећења учесника у пословима факторинга, неопходно је Управи за спречавање прања новца предложити измене Закона о спречавању прања новца у члану који се односи на поверавање вршења појединих радњи и мења познавања и праћења странке преко трећих лица, тако што би се додала и друштва која се баве пословима факторинга;

б) У члану 7. Закона о девизном пословању предвиђено је да банке, односно резиденти, осим резидената-физичких лица, и нерезиденти могу куповати или продавати, односно платити или наплатити потраживања и дуговања која су настала по реализованим спољнотрговинским пословима резидената, који се не сматрају комерцијалним кредитима и зајмовима. Такође је предвиђено да се ти послови могу вршити само на основу уговора закљученог између преносиоца и примаоца потраживања и дуговања. Међутим, Законом о девизном пословању не уређују се појединости које произлазе из специфичности обављања међународног факторинга у двофакторском систему, као што је интерфакторски уговор који представља међународни стандард у обављању факторинга и има за циљ обезбеђивање веће правне сигурности за учеснике у овим пословима;

в) Оно што произилази из анализе постојећег Закона о облигационим односима јесте да исти омогућава пуну слободу уговарања, те да и поред непостојања именованог уговора пружа довољан степен флексибилности за несметану реализацију факторинг послова. Међутим, одредбе Закона о облигационим односима не уређују појединости које се тичу послова факторинга, а које је неопходно дефинисати за привредно друштво која се бави факторингом.

3) Циљеви који ће се доношењем закона постићи

Доношење новог закона, којим се на јединствен начин регулише област факторинга, позитивно утиче на постојеће и нове факторе. Законом се отклањају проблеми који су се појавили у пракси, регулишу се правне празнине и избегавају разна непотребна тумачења попут могућности/немогућности обављања двофакторског међународног факторинга, пореског третмана услуга факторинга са аспекта ПДВ и слично.

Закон о факторингу ће кроз дефинисање јасних услова за обављање факторинга (основног капитала, одобрења, дефинисања привредног субјекта који може да се бави факторингом, итд.), као и прописивање надзора над пословима факторинга, омогућити виши степен сигурности учесника у пословима факторинга, што ће за последицу имати веће коришћење факторинга од стране привреде.

Ради заштите од ризичне алокације капитала, Законом о факторингу је предвиђено да факторинг друштво може обављати само посао факторинга и са факторингом повезане послове.

Законом о факторингу предвиђен је основни новчани капитал факторинг друштва у износу који не може бити мањи од 40.000.000 динара. За разлику од дугих законских решења, попут Закона о финансијском лизингу, Нацрт предвиђа да се капитал друштва може користити, односно не предвиђа да **новчани део** основног капитала увек мора бити у износу који није мањи од новчаног дела капитала у тренутку оснивања. Овим је омогућено коришћење новчаног улога у

пословању. Такође напомињемо да је деноминацијом новчаног улога у националној валути избегнуто дневно прилагођавање капитала законској одредби, што јесте случај код Закона о финансијском лизингу и Закона о тржишту капитала.

Повећање броја фактора, посебно привредних друштава, у условима ниске ликвидности привреде и отежане наплате потраживања, захтева прописивање услова чији је циљ осигурање поверења у финансијски систем и његове инситуције. Полазећи од постојећих законских решења по питању основног капитала субјеката који пружају друге врсте финансијских услуга, те упоредноправних решења, Радна група је закључила да Законом о факторингу предвиђени износ основног новчаног капитала представља једну од мера очувања поверења у финансијски систем, пружа додатну сигурност учесницима у факторинг пословима, као и посредно стабилности самог финансијског система. Радна група је, такође, имала у виду и чињеницу да послове факторинга у Републици претежно обављају банке или привредна друштва која су супсидијари банака, што је пракса и у другим земљама с развијеним факторинг тржиштима, из разлога који произлазе из саме природе ове врсте правног посла. По подацима за 2012. годину у пет земаља у којима је факторинг најразвијенији, 86% тржишног учешћа чине факторинг куће у оквиру банака (видети прилог). Стога, очекује се да прописивање основног новчаног капитала у износу предвиђеним Законом о факторингу неће изазвати смањење броја фактора на тржишту, већ, напротив, смањење потенцијалних ризика и, тиме, стварање веће правне сигурности за све учеснике у овим пословима.

Додатно напомињемо да је предложени износ био предлог Секције за факторинг чији су чланови и фактори који нису део банака, те да је питање висине основног новчаног капитала факторинг друштва више пута дискутовано на јавним расправама, као и са међународним факторинг организацијама. Нити једном није изражена сумња у висину предвиђеног капитала.

Из истих горе наведених разлога, Нацрт предвиђа да се фактори могу бавити пословима фактора и сродним и повезаним пословима. Тиме је факторима омогућено да слободно обављају свој посао, али и назначено да се ради о финансијској институцији која се, на пример, не може бавити пословима трговине, пољопривреде и слично. Ово је веома битно за грађење поверења у саму индустрију факторинга, што је основа пословања сваке финансијске институције. Истовремено, *International Factors Group* је јавно поздравио дато решење, наводећи његову важност за афирмисање индустрије.

Увођењем Регистра факторинга, у коме би се евидентирали подаци о издатим, али и одузетим одобрењима за обављање послова факторинга, постиже се већи увид у тржиште факторинга. Увидом у Регистар факторинга, који је јединствена, централна и електронска база података, привредни субјекти на лако доступан начин могу доћи до информација које могу бити од значаја код доношења одлуке о закључивању уговора о факторингу. Приликом разматрања могућности да предмет регистра буду уговори о факторингу, а након консултација обављеним са циљним групама, закључено је да би регистар уговора о факторингу представљао изузетно оптерећење за учеснике у факторинг пословима, имајући у виду велики обим уговора који се закључују и реализују, а што би последично довело до повећања трошкова у обављању послова факторинга. Овај регистар је само евиденциони регистар факторинг кућа, те као такав не представља додатно

оптерећење индустрији. Истовремено напомињемо да је он битан за супервизију, као да се његовим постојањем омогућава пивреди увид у списак фирми које могу да раде фактроинг послове чиме се подиже ниво поверења.

Истовремено напомињемо да нити факторинг индустрија, нити МСП са којима смо посебно обавили јавну расправу, нису подржали оснивање регистра уговора. Са становишта факторинг индустрије регистровање фактура доноси значајне трошкове, који би се пренели на клијенте, а истовремено је скоро неизводљиво да регистар бити ажуран. Као илустрацију тога навешћемо да само АОФИ има око 5.000 фактура годишње, док водеће факторинг куће у Србији са тренутним обимом посла имају око 30.000 фактура које би морале да буду унете у регистар. Са друге стране, МСП напомињу да би увођење оваквог регистра додатно подигло цену факторинга, а да истовремено не утиче на побољшање како у погледу цене, тако и у погледу сигурности.

Законом о факторингу је предвиђена могућност обављања међународног факторинга у двофакторском систему, што ће бити од посебног значаја за привредна друштва која обављају спољнотрговинско пословање. Полазећи од одредби прописа којима се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма, листе индикатора за препознавање сумњивих трансакција у факторинг пословима, објављене од стране Министарства финансија и привреде -Управе за спречавање прања новца, те обавезе полагања стручног испита и добијања лиценце за лица која се баве факторингом, у смислу члана 40. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Законом о факторингу је предвиђена обавеза фактора да предузме радње и мере познавања и праћења странке код обављања међународног факторинга у двофакторском систему. У радну групу за израду Нацрта била је укључена Управа за спречавање прања новца, која је између осталог напоменула да се ради на изради новог Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Повећање правне сигурности уговорних страна утицаће на повећање инвестиција, како домаћих тако и страних. Истовремено, развој индустрије факторинга од стране респектабилних институција довешће до повећања конкуренције у финансијском сектору, те последично и до снижавања цене финансирања, што представља директан позитиван утицај на привредна друштва и предузетнике.

Јасно регулисана област кроз свеобухватан Закон о факторингу, као и кроз јасно дефинисане мере за спровођење Закона, допринеће смањивању тренутне неинформисаности привреде, нарочито малих и средњих предузећа, о функционисању факторинга као и могућностима које овакав начин финансирања пружа. На тај начин ће привреда бити у могућности да разуме и користи факторинг као један од инструмената управљања финансијама, нарочито у домену управљања ликвидношћу.

Закон о факторингу има за циљ да привреди омогући:

1) повећање ликвидности – уступањем потраживања скраћује се време наплате потраживања и брже долази до ликвидних средстава потребних за пословање и финансирање производње робе или пружања услуга;

2) већу сигурност – потраживања која су предмет факторинга без регреса покривају се полисом кредитног осигурања од неплаћања услед неликвидности дужника. Кроз факторинг се развија и делатност осигурања потраживања;

3) већу конкурентност – уступилац који је продавац робе или услуга може да понуди дуже рокове плаћања, као и продају на отворен рачун и да на тај начин повећа своју конкурентност на домаћем и иностраном тржишту;

4) бољу кредитну способност – факторинг је облик финансирања обртног капитала који не повећава задуженост, не оптерећује биланс и не умањује кредитни потенцијал фирми код пословних банака.

Посебно треба истаћи да Закон о факторингу има индиректни циљ да пружи подршку развоју малих и средњих предузећа и предузетника кроз олакшавање приступа финансијским средствима. Мала и средња предузећа немају довољно обртног капитала да финансирају дуге рокове наплате, а ни довољну финансијску снагу да би се задуживали на финансијском тржишту под повољним условима. Развијен домаћи факторинг омогућиће им да уђу у ланац добављача мултинационалних компанија које су и највећи извозници из Србије, што ће допринети повећању учешћа домаћих компоненти у извозу и смањити платнобилансни дефицит. Банке у Републици, приликом одобравања кредита, имају високе захтеве у погледу испуњености услова од малих и средњих предузећа. Усвајање Закона о факторингу омогућило би смањење зависности малих и средњих предузећа од банкарског сектора.

Законом се постиже боља подршка извозу. Развијен факторинг омогућава извознику наплату извоза у краћем временском периоду, уместо да се испорука производа врши на кредит или одложено плаћање. На тај начин привредни субјекти могу да се шире на нова тржишта не угрожавајући своју ликвидност. Уколико би имали Закон о факторингу, који на флексибилан начин уређује уговорне односе у послу факторинга, за очекивати је веће и јасније коришћење факторинга као начина финансирања обртних средстава, заштиту од кредитног ризика, подршке извозу, као и управљања потраживањем и наплатом потраживања.

4) Друге могућности за решавање проблема

У току анализе разматрано је неколико релевантних могућности за решење горе наведених проблема:

- 1) статус кво опција, у ком случају би бројна питања остала нерешена;
- 2) доношење закона о изменама и допунама постојећих закона;
- 3) доношење новог закона који би на свеобухватан начин уредио област факторинга.

Статус кво је одбачен због бројних нејасноћа које садашњи регулаторни оквир садржи, а које су јасно детектоване у пракси. Додатни разлог јесте чињеница да статус кво не омогућава даљи развој факторинга, као ни постојање свих врста факторинга које познаје савремено пословање, а који су битни нарочито за извозника и мала и средња предузећа.

Будући да су проблеми детектовани у пракси везани су поступање и тумачење органа управе или правосудних органа који су се позивали на нејасноће у прописима или правне празнине, не ради се о недостатку свести о проблемима већ јасном указивању на то да проблем постоји. Јавне кампање или додатна едукација

учесника у процесу не би решиле проблем, јер његов узрок није у необавештениости или недостатку знања, већ у нејасноћама у прописима или правним празнинама. Разлог зашто се нисмо определили за измене и допуне постојећих закона јесте чињеница да би усклађивање таквих закона било комплексно и дуготрајно, а област факторинга би и даље остала нејасно регулисана што би за последицу могло да има различита тумачења и неуједначену праксу. Истовремено, допунама и изменама постојеће регулативе не би било решено питање кредибилности друштава који се баве пословима факторинга, као ни њиховог надзора.

5) Зашто је доношење закона најбоље за решавање проблема

Доношењем Закона о факторингу на целовит начин се решавају проблеми уочени у пракси, намеће се већа контрола фактора и омогућава јасно коришћење факторинга од стране привреде.

Пракса је показала да досадашњи правни оквир подразумева честе захтеве за добијање мишљења надлежних државних органа.

Доношењем Закона о факторингу могуће је јасно дефинисати права и обавезе фактора и клијента на начин који ће допринети повећању правне сигурности, уз истовремено стварање услова за даљи развој и очување атрактивности овог финансијског инструмента. За дефинисање појединих одредаба коришћена су искуства и примери добре регулаторне праксе других земаља, као и регулаторни оквир дефинисан УНИДРОИТ и УНЦИТРАЛ конвенцијама о међународном факторингу. Истовремено, у Закон је могуће инкорпорирати постојећу праксу и разрешити проблеме који су се дефинисали у свакодневном коришћењу факторинга.

Постојање Закона о факторингу представља већи ауторитет од уговора о факторингу, на коме почива тренутно пословање, пред судовима и административним телима и од самог почетка би објединило приступ факторингу. Овај закон, између осталог, уређује аспекте ових односа у погледу приступа који је инкорпорирани у УНИДРОИТ Конвенцију о међународном факторингу. На тај начин се избегавају грешке и нејасноће у тумачењу уговора и трансакција уопште од стране судова, Пореске управе, Народне банке Србије и пореских органа.

6) На кога ће и како утицати предложена решења

По својој природи, одредбе Закона о факторингу имају позитиван ефекат на сва домаћа и страна привредна друштва као и предузетнике, на органе јавне власти, као и на банке и друге финансијске институције, имајући у виду да ће се законом јасно регулисати сва питања од значаја за њихово пословање када је у питању факторинг.

Предложена решења ће имати позитиван ефекат на:

- 1) привредна друштва, нарочито мала и средња предузећа;
- 2) предузетнике;
- 3) постојеће и будуће факторе;
- 4) државне органе Републике Србије;
- 5) низ других заинтересованих лица.

Посебно треба истаћи предности које факторинг послови обезбеђују

корисницима, пре свега предузећима која се суочавају са проблемом отежане наплате својих потраживања у Србији. У условима изражене неликвидности и дугих рокова плаћања (што је један од највећих проблема српске привреде), факторинг као алтернативни извор финансирања, може значајно допринети успешности пословања привредних субјеката.

По својој природи, одредбе Закона о факторингу имају позитиван ефекат на сва домаћа и страна привредна друштва као и предузетнике, на органе јавне власти, као и на банке и друге финансијске институције, имајући у виду да ће се законом јасно регулисати сва питања од значаја за њихово пословање када је у питању факторинг.

Предложена решења ће имати позитиван ефекат на:

- 1) **привредна друштва, нарочито мала и средња предузећа, као и на предузетнике** - факторинг обезбеђује корисницима, пре свега предузећима која се суочавају са проблемом ликвидности, могућност превремене наплате потраживања. Према се очекује да ће Закон о роковима измирења новчаних трансакција у комерцијалним трансакцијама побољшати општу неликвидност привреде, факторинг омогућава да се на тржишни начин фирмама обезбеде ликвидност у року краћем од 60, односно 45 дана, што је за већину МСП од кључне важности.¹

Како на ваше пословање утиче неликвидност?			
	негативно	неутрално	позитивно
Војводина	53.40%	45.90%	0.70%
Београд	59.40%	39.60%	1.00%
Западна Србија	58.90%	40.20%	0.90%
Централна Србија	65.50%	34.50%	0
Југоисточна Србија	81.80%	17.00%	1.30%
Просек за МСП	62.10%	37.10%	0.80%

Додатно треба напоменути да постоји велики проценат МСП која не могу да добију банкарске кредите за ликвидност, али се због саме природе посла могу квалификовати за факторинг. Један од узрока малог коришћења факторинга је неповерење МСП према финансијском инструменту који у Србији није јасно дефинисан, нити су јасна права и обавезе приликом његовог коришћења.

Да ли користите факторинг?					
	Не	Ретко	Повремено	Рутински по потреби	Увек
Војводина	96.10%	1.10%	2.10%	0.70%	0%
Београд	95.60%	1.70%	1.40%	0.30%	1.00%
Западна Србија	96.30%		1.90%	1.90%	0%
Централна	93.90%	1.40%	4.10%	0%	0.70%

¹За детаље видети: [Финансирање раста малих и средњих предузећа – Кључна питања и препоруке за Србију](#)

Србија					
Југоисточна Србија	96.90%	1.30%	0.60%	0.60%	0.60%
Просек за МСП	95.80%	1.20%	1.90%	0.60%	0.50%

Непостојање развијеног факторинга ставља домаћа предузећа у неравноправан положај у односно на њихове иностране конкуренте.

- 2) **постојеће и будуће факторе** – премда је у претходном периоду индустрија факторинга доживела раст, треба имати на уму да је то логично за младу индустрију у првих неколико година постојања, али и то да ће индустрија ући у фазу сатурације због чињенице да не постоји адекватан правни оквир који омогућава двофакторски међународни факторинг, не пружа јасно пословно окружење за улазак водећих играча на тржишту, нити омогућава увођење иновативних инструмената које познаје међународно тржиште факторинга (попут факторинга ланаца вредности).

Истовремено, сама иницијатива израде закона потекла је од факторинг фирми, које су своје ставове о позитивном утицају Нацрта јасно исказале приликом сваког од циклуса јавне расправе. Доношење новог закона, којим се на јединствен начин регулише област факторинга, позитивно утиче на постојеће и нове факторе јер се њиме отклањају проблеми који су се појавили у пракси, регулишу се правне празнине и избегавају разна непотребна тумачења попут могућности/немогућности обављања двофакторског међународног факторинга, пореског третмана услуга факторинга са аспекта ПДВ и слично.

Потенцијални развој факторинга може се јасно сагледати и из података у табелама датим у прилогу, у којем достаљамо податке *International Factors Group* који недвосмислено указују на чињеницу да факторинг у Србији са 1,7% БДП у односу на 6,3% у Републици Хрватској, 7,2% у Турској, 13,3% у Великој Британији, као и у односу на просек од 6,2% у ЕУ-27, има простор за раст у наредном периоду. Ово је нарочито јасно када се у обзир узме стање МСП у Србији, као и сама суштина коришћења факторинга.

Сам *International Factors Group* процењује Србију као једну од земаља у којима се у наредном периоду очекује висок раст факторинга (видети прилог).

- 3) **државу и органе Републике Србије** - доношење закона утицаће на повећање правне сигурности у пословању уговорних страна, односно на развој сегмента небанкарских финансијских услуга које су од критичне важности за развој српске привреде.² На овај начин биће омогућено посредно повећање инвестиција, како домаћих тако и страних, у фирме у Србији, као и директно повећање инвестиција у сектор факторинга. Кроз повећање конкуренције у финансијском сектору снизиће се цена капитала. Дугорочно посматрано јачање привреде кроз јачање финансијског сектора који је подржава утицаће на повећање запослености и јавних прихода.

²За детаље видети: [Финансирање раста малих и средњих предузећа – Кључна питања и препоруке за Србију](#)

7) Трошкови које ће примена закона изазвати код привреде, посебно малих и средњих предузећа

Доношење новог закона неће наметнути нове трошкове привреди, већ ће створити могућност да се они смање, с обзиром на очекивану појаву нових учесника на тржишту и самим тим повећану конкуренцију, али и на очекивани позитивни ефекат од повећања ликвидности привредних субјеката.

Овде изузимамо висину потребног капитала за оснивање факторинг куће, што смо детаљно објаснили у поглављу 3 „Циљеви који ће се доношењем закона постићи“.

8) Да ли позитивни ефекти оправдавају трошкове

Поред тога што ће доношењем овог закона бити могуће смањење трошкова, предузећа повећавају ликвидност, а тиме и конкурентност, јер се факторингом ослобађају средстава у реалној економији Србије, односно унапређује се привреда протоком новца „стерилисаног“ услед неликвидности. У време финансијске кризе показало се да постоји повећана тражња за факторингом, пре свега услед тражње за повећањем ликвидности, нарочито када се ради о малим и средњим предузећима и привредним друштвима која су извозно оријентисана.

9) Да ли акт стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију

Очекује се да ће уз постојеће, одређени број домаћих и страних привредних субјеката бити основан у циљу обављања делатности факторинга. Стога се може рећи да Закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту као и да поспешује конкуренцију у сектору факторинга.

10) Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове

У току израде Нацрта закона споведене су бројне консултације, фокус групе као и детаљна јавна расправа са стручњацима из области коју закон уређује.

У оквиру састанака фокус група, представници радне групе за израду закона и експерти састали су се са рачуновођама и пореским саветницима који се баве факторингом да би утврдили ефекте постојећих законских решења која регулишу област факторинга у пракси. Додатни састанак одржан је са ревизорима.

Факторинг индустрија је своје виђење закона изнела кроз Нацрт закона о факторингу предложен од стране Секције за факторинг Привредне коморе Београда 2012. године (даље: Нацрт Секције). Нацрт Секције имао је за циљ да дефинише права и обавезе фактора и клијента на начин који ће допринети повећању правне сигурности, уз истовремено стварање услова за даљи развој и очување атрактивности овог финансијског инструмента. За дефинисање појединих одредаба коришћена су искуства и примери добре регулаторне праксе других земаља, регулаторни оквир дефинисан УНИДРОИТ и УНЦИТРАЛ конвенцијама о међународном факторингу. Имајући у виду тренутак када је писан, односно чињеницу да је Нацрт Секције могао да се ослони на постојећу праксу и проблеме

који су се дефинисали у свакодневном коришћењу факторинга, Нацрт Секције је представљао добру полазну основу за израду Нацрта закона о факторингу.

У циљу формулисања квалитетних законских решења, током израде Нацрта закона са заинтересованим странама је одржано више стручних консултација, у организацији Министарства Финансија, УСАИД Пројекта за боље услове пословања, Привредне коморе Србије и Привредне коморе Београда, у којима су учесници активно дискутовали.

Јавним расправама у организацији Привредне коморе Београда и Секције за факторинг (8. маја 2012. године), Министарства финансија и УСАИД Пројекта за боље услове пословања (9. маја 2012. године) и Привредне коморе Србије (10. маја 2012. године) присуствовали су представници предузећа и банака које се баве факторингом, представници међународних институција, ИФЦ-а (међународна факторинг асоцијација), ММФ-а, коморског система, Народне Банке Србије, министарстава, Савеза рачуновођа и ревизора Србије, чланови радне групе за израду закона, као и представници привреде.

У току припреме Нацрта, одржан је округли сто у организацији Привредне коморе Београда и Секције за факторинг (22. новембра 2012. године), коме су присуствовали представници предузећа и банака које се баве факторингом, представници ИФЦ-а (међународна факторинг асоцијација), чланови радне групе за израду закона, као и представници привреде.

Представници факторинг индустрије су, на позив Министарства финансија и привреде, присуствовали састанку Радне групе одржаном 26. фебруара 2013. године, на ком су имали прилику да се упознају са новим решењима у Закону о факторингу, уз могућност активног дискутовања.

У току припреме Нацрта, међународни стручњаци, укључујући и господина Панајотис Папатеодороу, члана Извршног одбора ИФЦ-а, осврнули су се на искуства и праксу развијених земаља у овој области и изразили задовољство што ће се овим законом правно регулисати област факторинга уз уважавање међународне праксе.

Јавна расправа је уследила у периоду од 28. фебруара до 15. марта 2013. године, у ком периоду је Нацрт био доступан на сајту Министарства финансија и привреде, а сви заинтересовани су могли доставити своје сугестије и примедбе.

Представници привреде су активно подржали доношење закона о факторингу. Истовремено су истакли да је веома важно да закон обезбеди правну сигурност свих учесника у овом послу и омогући бржу наплату потраживања из комерцијалних уговора, уз ниже трошкове финансирања од цене банкарских кредита.

Велики број учесника у стручним консултацијама доставио је своје примедбе, предлоге и сугестије, који су се односили на следећа питања:

- потребу прописивања услова за обављање послова факторинга, ради обезбеђивања веће правне сигурности, чиме би се допринело развоју тржишта факторинга;
- дефинисање учесника у факторингу, посебно улоге корисника јавних средстава, и врсте факторинга;
- међународна пракса и правила струке у обављању међународног факторинга у двофакторском систему;

- потребу заштите малих и средњих привредних субјеката, као добављача, у смислу уговарања забране продаје потраживања код закључивања уговора о продаји робе или услуга.

Радна група је размотрила све пристигле коментаре на текст Нацрта закона, сагледала могућност њиховог интегрисања у циљу побољшања Нацрта закона и један део предлога уградила у текст закона, чиме су предвиђена законска решења знатно унапређена.

За више детаља погледајте Извештај о јавним расправа, који посебно достављамо.

11) Које ће мере током примене акта бити предузете да би се остварили разлози доношења акта?

С обзиром да је примена закона условљена доношењем два подзаконска прописа, претпоставка за његову примену јесте доношење тих аката у роковима из прелазних и завршних одредби Закона о факторингу. За процес израде подзаконских аката већ је обезбеђена подршка међународног експерта, обе међународне факторинг организације, као и Секције за факторинг.

Законом о факторингу је предвиђено и евидентирање података о издатим одузетим одобрењима за обављање послова факторинга у Регистру факторинга, те је успостављање овог регистра, у року из прелазних и завршних одредби, претпоставка за примену овог закона.